

**Privremeni okvir za mjere državne pomoći u svrhu podrške ekonomiji u
aktuelnoj pandemiji covida-19 (2020/C 1863)**

1. PANDEMIJA COVIDA-19, POSLJEDICE ZA EKONOMIJU I POTREBNE PRIVREMENE MJERE

1.1. Pandemija covida-19 i njene posljedice za ekonomiju

1. Pandemija covida-19 ozbiljna je javna zdravstvena kriza koja pogađa građane i društva, a zaraženih ima u svim državama članicama Unije. To je i snažan udar na svjetsku i evropsku ekonomiju pa je koordinirana ekonomska intervencija država članica i institucija Unije od presudne važnosti za ublažavanje posljedica za ekonomiju Unije.
2. Ekonomija je višestruko izložena tom udaru. Tu su i udar na snabdevanje uzrokovan poremećajem u lancima snabdevanja, udar na potražnju uzrokovan smanjenom potražnjom potrošača, negativan učinak neizvjesnosti na planove ulaganja te učinak ograničene likvidnosti na preduzeća.
3. Raznim mjerama ograničavanja koje su države članice donijele, kao što su mjere društvenog udaljavanja, ograničenja putovanja, karantini i zatvaranja, trebalo bi, koliko god je to moguće, skratiti i ograničiti trajanje udara. Te mjere imaju trenutni učinak na potražnju i ponudu i pogađaju preduzeća i zaposlene, naročito u zdravstvu, turizmu, kulturi, maloprodaji i transportu. Osim neposrednih posljedica na mobilnost i trgovinsku razmjenu, pandemija covida-19 sve više utiče i na preduzeća u svim sektorima, mala, srednja i velika. Posljedice se osjete i na svjetskim finansijskim tržištima, naročito zbog likvidnosti. Te posljedice nije moguće ograničiti na jednu državu članicu, one će narušiti ekonomiju Unije u cjelini.
4. U vanrednim okolnostima uzrokovanim pandemijom covida-19 preduzeća svih vrsta mogla bi se naći u situaciji ozbiljnog manjka likvidnosti. Solventna i nešto manje solventna preduzeća mogla bi iskusiti iznenadni manjak ili čak nedostupnost likvidnih sredstava, mala i srednja preduzeća posebno su izložena riziku. Zato bi to kratkoročno i srednjoročno moglo ozbiljno uticati na ekonomsko stanje brojnih zdravih preduzeća i na njihove zaposlene, uz dugoročne posljedice po njihov opstanak.
5. Banke i drugi finansijski posrednici imaju ključnu ulogu u ublažavanju posljedica pandemije covida-19 jer održavaju dotok kredita u ekonomiju. Dode li do ozbiljnog ograničenja dotoka kredita, ekonomska će se aktivnost naglo usporiti jer će preduzeća teško moći plaćati dobavljače i zaposlene. Zato je primjereno da države članice mogu preduzeti mjere kojima će kreditne institucije i druge finansijske posrednike postaknuti da kontinuirano ostvaruju svoju ulogu i nastave podupirati ekonomske aktivnosti u Uniji.
6. Pomoć država članica preduzećima na osnovu člana 107. stav 3. tačke (b) UFEU-a i ove Komunikacije, koja se dodjeljuje uz posredovanje banaka kao finansijskih posrednika, direktna je pomoć tim preduzećima. Cilj takve pomoći nije očuvanje ili obnova održivosti, likvidnosti ili solventnosti banaka. Jednako tako, cilj pomoći država članica bankama na osnovu člana 107. stav 2. tačke (b) UFEU-a radi nadoknade direktne štete nastale zbog pandemije covida-19¹ nije očuvanje ili obnova održivosti, likvidnosti ili solventnosti institucije ili subjekta. Zato se takva pomoć neće smatrati vanrednom javnom finansijskom pomoći u skladu s Direktivom 2014/59/EU Evropskog parlamenta i Vijeća (Direktiva o oporavku i sanaciji banaka)² ni Uredbom 806/2014 Evropskog parlamenta i Vijeća (Uredba o jedinstvenom sanacijskom mehanizmu)³, niti će se ocjenjivati u skladu s pravilima o državnim pomoćima⁴ koja se primjenjuju na bankarski sektor⁵.
7. Ako bankama zbog pandemije covida-19 zatreba direktna pomoć u obliku dokapitalizacije ili umanjenja vrijednosti imovine, ocijenit će se ispunjava li određena mjera uslove iz Direktive o oporavku i sanaciji banaka, član 32. stav 4. tačke (d) podtačke i., ii. ili iii. Kad bi se ispunili prethodni uslovi, ne bi se smatralo da će banka koja prima takvu direktnu pomoć propasti, niti vjerovatno propasti. Smatrat će se da su takve mjere kojima se rješavaju problemi povezani s pandemijom covida-19 obuhvaćene tačkom 45. Komunikacije o bankarstvu iz 2013.⁶, u kojoj je utvrđen izuzetak od zahtjeva da teret snose i deoničari i poverioci podređenog duga.

¹ Države članice moraju obavijestiti Komisiju o takvoj pomoći, a Komisija će je ocijeniti na osnovu člana 107. stava 2. tačke (b) UFEU-a.

² SL L 173, 12.6.2014., str. 190.–348.

³ SL L 225, 30.7.2014., člana 3. stav 1. definicija 29. Uredbe o jedinstvenom sanacijskom mehanizmu.

⁴ Komunikacija o dokapitalizaciji finansijskih institucija u trenutnoj finansijskoj krizi: ograničenje pomoći na najmanju potrebnu mjeru i mehanizmi osiguranja protiv pretjeranih narušavanja tržišne konkurencije („Komunikacija o dokapitalizaciji”) (SL C 10, 15.1.2009., str. 2.), Komunikacija Komisije o postupanju s imovinom umanjene vrijednosti u finansijskom sektoru Zajednice („Komunikacija o postupanju s imovinom umanjene vrijednosti”) (SL C 72, 26.3.2009., str. 1.) Komunikacija o povraćaju održivosti i ocjeni mjera restrukturiranja finansijskog sektora u trenutnoj krizi prema pravilima o državnim pomoćima („Komunikacija o restrukturiranju”) (SL C 195, 19.8.2009., str. 9.), Komunikacija Komisije o primjeni, počevši od 1. januara 2011. godine, pravila o državnim pomoćima za podsticajne mjere u korist finansijskih institucija u kontekstu finansijske krize („Komunikacija o produženju iz 2010.”) (SL C 329, 7.12.2010., str. 7.), Komunikacija Komisije o primjeni, počevši od 1. januara 2012. godine, pravila o državnim pomoćima na podsticajne mjere u korist finansijskih institucija u kontekstu finansijske krize („Komunikacija o produženju iz 2011.”) (SL C 356, 6.12.2011., str. 7.), Komunikacija Komisije o primjeni pravila o državnim pomoćima za podsticajne mjere u korist banaka u kontekstu finansijske krize počevši od 1. avgusta 2013. („Komunikacija o bankarstvu iz 2013.”) (SL C 216, 30.7.2013., str. 1.).

⁵ Sve mjere pomoći kreditnim ili drugim finansijskim institucijama koje se smatraju državnom pomoći u smislu člana 107. stava 1. UFEU-a na koje se ova Komunikacija ne odnosi ili koje nisu pokrivene članom 107. stavom 2. tačkom (b) UFEU-a moraju se prijaviti Komisiji i ocijenit će se u skladu s pravilima o državnim pomoćima koja se primjenjuju na bankarski sektor.

⁶ Komunikacija Komisije o primjeni pravila o državnim pomoćima za podsticajne mjere u korist banaka u kontekstu finansijske krize počevši od 1. avgusta 2013., SL C 216, 30.7.2013., str. 1.-15.

8. Preduzećima možda ne prijeti samo manjak likvidnosti, nego bi mogli pretrpjeti i znatnu štetu zbog pandemije covida-19. Pandemija covida-19 po prirodi je vanredno stanje, što znači da se takve štete nijesu mogle predvidjeti, da su znatne i zato dovode preduzeća u stanje čiji se uslovi znatno razlikuju od uobičajenih tržišnih uslova poslovanja. Čak se i zdrava preduzeća, dobro pripremljena na uobičajene rizike poslovanja, mogu u ovim vanrednim okolnostima naći u teškoćama koje bi zbog svojih razmjera mogle ugroziti njihovu održivost.
9. Pandemija covida-19 nosi rizik ozbiljnog pada koji utiče na cijelu ekonomiju Unije, pogađa preduzeća, radna mjesta i domaćinstva. Potrebnu državnu pomoć treba dobro usmjeriti kako bi se osigurala dovoljna likvidnost na tržištima, ublažila šteta nastala za zdrava preduzeća i očuvao kontinuitet ekonomske aktivnosti za vrijeme i nakon pandemije covida-19. Budući da je budžet EU-a ograničen, glavni odgovor mora doći iz budžetâ država članica. Pravila EU-a o državnim pomoćima državama članicama omogućavaju da preduzmu brze i učinkovite mjere za pomoć građanima i preduzećima, posebno malim i srednjim, koja se suočavaju s ekonomskim teškoćama zbog pandemije covida-19.
- 1.2. Bliska evropska koordinacija nacionalnih mjera pomoći**
10. Ciljanom i proporcionalnom Unijinom kontrolom državnih pomoći osigurava se efektivnost nacionalnih mjera pomoći u smislu pomoći pogođenim preduzećima za vrijeme pandemije covida-19, ali i omogućava oporavak nakon sadašnje krize, imajući na umu važnost ostvarivanja usporedne zelene i digitalne tranzicije u skladu s Unijinim ciljevima. Jednako tako, Unija kontrolom državnih pomoći sprečava rascjepkavanje unutrašnjeg tržišta i osigurava stabilnost jednakih uslova. Integritet unutrašnjeg tržišta doprinjet će i bržem oporavku. Izbjeći će se i štetna utrkivanja u subvencijama jer u takvim utrkivanjima, nauštrb kohezije unutar Unije, bogatije države članice mogu potrošiti više od siromašnijih susjeda.
- 1.3. Potreba za primjerenim mjerama državne pomoći**
11. U okviru opštih nastojanja država članica da ublaže posljedice pandemije covida-19 na svoju ekonomiju, u ovoj Komunikaciji utvrđuju se mogućnosti koje države članice imaju na osnovu pravila Unije za osiguravanje likvidnosti i pristupa finansiranju preduzećima koja se u ovom periodu suočavaju s iznenadnim manjkom, posebno MSP- ima, kako bi im se omogućio oporavak od trenutne situacije.
12. Komisija je u Komunikaciji o koordiniranom ekonomskom odgovoru na pandemiju covida-19 od 13. marta 2020.⁷ utvrdila različite mogućnosti koje su na raspolaganju državama članicama, a koje nijesu obuhvaćene kontrolom državnih pomoći Unije i koje se mogu dodijeliti bez uključivanja Komisije. To uključuje mjere koje se primjenjuju na sva preduzeća u pogledu subvencija za plate, obustave plaćanja poreza na dobit i poreza na dodatnu vrijednost ili doprinosa za socijalno osiguranje, ili finansijsku pomoć koja se dodjeljuje direktno potrošačima za otkazane usluge ili neiskorišćene karte za koje dotični subjekti ne vraćaju novac.
13. Države članice mogu donijeti i mjere pomoći u skladu s Uredbom o opštem skupnom izuzeću⁸, bez uključivanja Komisije.
14. Osim toga, na osnovu člana 107. stav 3. tačke (c) UFEU-a i kako je dodatno utvrđeno u Smjernicama o državnim pomoćima za sanaciju i restrukturiranje, države članice mogu Komisiji prijaviti mjere pomoći za ispunjavanje ozbiljnih potreba za likvidnošću i pomoć preduzećima koja su u finansijskim teškoćama, između ostalog i ako je do toga došlo ili ako im se situacija pogoršala zbog pandemije covida-19⁹.
15. Osim toga, na osnovu člana 107. stav 2. tačke (b) UFEU-a države članice mogu nadoknaditi štetu koja je nastala zbog pandemije i direktno je njome uzrokovana preduzećima u sektorima koji su posebno pogođeni pandemijom (npr. saobraćaj, turizam, kultura, ugostiteljstvo i maloprodaja) i/ili organizatorima otkazanih događanja. Države članice mogu prijaviti takve mjere za nadoknadu štete i Komisija će ih direktno ocijeniti na osnovu člana 107. stava 2. tačke (b) UFEU-a.¹⁰ Načelo jednokratne dodjele¹¹ iz Smjernica o pomoćima za sanaciju i restrukturiranje ne primjenjuje se na pomoć koju Komisija ocijeni spojivom s unutrašnjim tržištem na osnovu člana 107. stav 2. tačke (b) UFEU-a jer poslednja vrsta pomoći nije „pomoć za sanaciju, pomoć za restrukturiranje ili privremena pomoć za restrukturiranje” u smislu tačke 71. Smjernica o pomoćima za sanaciju i restrukturiranje. Države članice mogu stoga na osnovu člana 107. stava 2. tačke (b) UFEU-a isplatiti naknadu za štetu direktno uzrokovanu pandemijom covida-19 preduzećima koja su već dobila pomoć u skladu sa Smjernicama o pomoćima za sanaciju i restrukturiranje.
16. Kao dopunu prethodno navedenim mogućnostima Komisija u ovoj Komunikaciji utvrđuje dodatne privremene mjere državne pomoći koje smatra spojivima na osnovu člana 107. stava 3. tačke (b) UFEU-a, koje se mogu vrlo brzo odobriti nakon što ih prijavi predmetna država članica. Osim toga, i dalje je moguće obavještanje o alternativnom pristupu – programima pomoći i pojedinačnim mjerama. Cilj je ove Komunikacije utvrditi okvir kojim se državama članicama omogućuje otklanjanje teškoća s kojima se preduzeća trenutno suočavaju, a istovremeno održati cjelovitost unutrašnjeg tržišta Unije i obezbjediti ravnopravne tržišne uslove.

⁷ Komunikacija Komisije Evropskom parlamentu, Evropskom vijeću, Vijeću, Evropskoj centralnoj banci, Evropskoj investicionoj banci i Evroskupini – Koordinirani ekonomski odgovor na pandemiju covida-19, COM(2020) 112 final od 13.3.2020.

⁸ Uredba Komisije (EU) br. 651/2014 od 17. juna 2014. o ocjenjivanju određenih kategorija pomoći spojivima s unutrašnjim tržištem u primjeni člana 107. i 108. Ugovora, SL L 187, 26.6.2014., str. 1.

⁹ Smjernice o državnim pomoćima za sanaciju i restrukturiranje nefinansijskih preduća u teškoćama, SL C 249, 31.7.2014., str. 1. Komisija je odobrila niz programa u devet različitih država članica.

¹⁰ Vidjeti, primjerice, Odluku Komisije SA. 56685, Danska – program nadoknade štete za otkazivanje događaja zbog covida-19.

¹¹ https://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases/1/202011/285054_2139535_70_2.pdf.

¹¹ Vidjeti odjeljak 3.6.1. Smjernica o pomoćima za sanaciju i restrukturiranje.

2. PRIMJENJIVOST ČLANA 107. STAVA 3. TAČKE (B) UGOVORA O FUNKCIONISANJU EVROPSKE UNIJE

17. Na osnovu člana 107. stav 3. tačke (b) UFEU-a Komisija može objaviti da su s unutrašnjim tržištem spojive pomoći „za otklanjanje ozbiljnih poremećaja u privredi neke države članice”. U tom kontekstu sudovi Unije presudili su da poremećaji moraju uticati na cijelu ekonomiju ili važan dio ekonomije dotične države članice, a ne samo na jednu njenu regiju ili dio njene državne teritorije. To je, dalje, u skladu s potrebom strogog tumačenja svih izuzetih odredbi, kao što je član 107. stav 3. tačka (b) UFEU-a.¹² To tumačenje Komisija dosljedno primjenjuje pri donošenju odluka.¹³
18. S obzirom na to da pandemija covida-19 utiče na sve države članice i da mjere ograničavanja koje su države članice preduzele utiču na preduzeća, Komisija smatra da su državne pomoći opravdane i da se tokom ograničenog perioda mogu proglasiti spojivima s unutrašnjim tržištem na osnovu člana 107. stava 3. tačke (b) UFEU-a kako bi se nadoknadio manjak likvidnosti s kojim su suočena preduzeća i osiguralo da poremećaji koje je prouzrokovala pandemija covida-19 ne ugroze njihovu održivost, a posebno održivost MSP-ova.
19. Komisija u ovoj Komunikaciji utvrđuje uslove spojivosti koje će u načelu primjenjivati na pomoći koje države članice dodijele na osnovu člana 107. stava 3. tačke (b) UFEU-a. Države članice stoga moraju dokazati da su mjere državne pomoći koje su prijavljene Komisiji na osnovu ove Komunikacije potrebne, primjerene i razmjerne za otklanjanje ozbiljnih poremećaja u privredi predmetne države članice i da se u potpunosti poštuju svi uslovi iz ove Komunikacije.
20. Pomoć dodijeljena u skladu s odjeljkom 3.1. može se kumulirati s pomoći iz odjeljka 3.2. ili 3.3. te s pomoći dodijeljenom u skladu s odjeljkom 3.5. ove Komunikacije¹⁴.

3. PRIVREMENE MJERE DRŽAVNE POMOĆI

3.1. Pomoć u obliku direktnih bespovratnih sredstava, povraćaja avansa ili poreskih olakšica

21. Osim postojećih mogućnosti na osnovu člana 107. stava 3. tačke (c) UFEU-a, u sadašnjim okolnostima prikladna, potrebna i namjenska rješenja mogu biti privremeni ograničeni iznosi pomoći preduzećima koja su suočena s iznenadnim manjkom likvidnosti ili čak potpunom nelikvidnosti.
22. Komisija će takvu državnu pomoć smatrati spojivom s unutrašnjim tržištem na osnovu člana 107. stava 3. tačke (b) UFEU-a ako su ispunjeni svi sljedeći uslovi (posebne odredbe za primarne poljoprivredne sektore i sektore ribarstva i akvakulture utvrđene su u tački 23.):
 - a. pomoć u obliku direktnih bespovratnih sredstava, povraćaja avansa, poreskih olakšica ili povoljnijih uslova plaćanja ne prelazi 800 000 EUR po preduzeću; svi iznosi moraju biti bruto iznosi, tj. prije odbitka poreza ili drugih troškova;
 - b. pomoć se dodjeljuje na osnovu programa s procijenjenim iznosom sredstava;
 - c. pomoć se može dodijeliti preduzećima koji nisu bila u teškoćama (u smislu Uredbe o opštem skupnom izuzeću¹⁵) 31. decembra 2019.; može se odobriti preduzećima koji nisu u teškoćama i/ili na dan 31. decembra 2019. nisu bila u teškoćama, ali su nakon toga bili izloženi teškoćama ili su dospjeli u teškoće zbog pandemije covida-19;
 - d. pomoć je dodijeljena najkasnije 31. decembra 2020.¹⁶;
 - e. pomoć preduzećima koji djeluju u sektoru prerade i stavljanja na tržište poljoprivrednih proizvoda¹⁷ ne uslovljava se djelimičnom ili ukupnom isplatom primarnim proizvođačima i ne utvrđuje se na osnovu cijene ili količine proizvoda kupljenih od primarnih proizvođača ili proizvoda koje su predmetna preduzeća stavila u promet.

3.2. Pomoć u obliku garancija za zajmove

23. Kako bi se osigurao pristup likvidnosti za preduzeća koja su suočena s iznenadnim manjkom sredstava, državne garancije za zajmove u ograničenom razdoblju i iznos zajma mogu biti prikladno, nužno i ciljano rješenje u sadašnjim okolnostima.
24. Komisija će smatrati da su te državne pomoći u obliku novih državnih garancija za zajmove spojive s unutarnjim tržištem na osnovu člana 107. stava 3. tačke (b) UFEU-a pod sljedećim uslovima:
 - a. premije za garancije utvrđene su na najnižem nivou kako slijedi:

¹² Presuda Suda u zajedničkim predmetima T-132/96 i T-143/96, Freistaat Sachsen, Volkswagen AG i Volkswagen Sachsen GmbH protiv Komisije, ECLI:EU:T:1999:326, tačka 167.

¹³ Odluka Komisije 98/490/EZ u predmetu C 47/96 Crédit Lyonnais (SL L 221, 8.8.1998., str. 28.), tačka 10.1.; Odluka Komisije 2005/345/EZ u predmetu C 28/02 Bankgesellschaft Berlin (SL L 116, 4.5.2005., str. 1.), tačka 153. i dalje; i Odluka Komisije 2008/263/EZ u predmetu C 50/06 BAWAG (SL L 83, 26.3.2008., str. 7.), tačka 166. Vidjeti Odluku Komisije u predmetu NN 70/07 Northern Rock (SL C 43, 16.2.2008., str. 1.), Odluku Komisije u predmetu NN 25/08 Pomć za sanaciju za Risikoabschirmung WestLB (SL C 189, 26.7.2008., str. 3.) i Odluku Komisije od 4. juna 2008. o državnoj pomoći C 9/08 SachsenLB (SL L 104, 24.4.2009., str. 34.) i Odluku Komisije od 6. juna 2017. u predmetu SA.32544 (2011/C) Restrukturiranje TRAINOSE S.A (SL L 186, 24.7.2018., str.25.).

¹⁴ Privremene mjere pomoći predviđene ovom Komunikacijom mogu se zbrajati s pomoći koja je obuhvaćena područjem primjene Uredbe o de minimis pomoćima, SL L 352, 24.12.2013.

¹⁵ Kako je definirano u članu 2. tački 18. Uredbe Komisije (EU) br. 651/2014 od 17. juna 2014. o ocjenjivanju određenih kategorija pomoći spojivima s unutarnjim tržištem u primjeni člana 107. i 108. Ugovora, SL L 187, 26.6.2014., str. 1.

¹⁶ Ako se pomoć dodjeljuje u obliku poreskih olakšica, taj se rok ne primjenjuje i smatra se da je pomoć odobrena u roku za podnošenje poreske prijave za 2020.

¹⁷ Kako je definisano u članu 2. stav 6. i 7. Uredbe Komisije (EU) br. 702/2014 od 25. juna 2014. o proglašenju određenih kategorija pomoći u sektoru poljoprivrede i šumarstva te u ruralnim područjima spojivima s unutrašnjim tržištem u primjeni člana 107. i 108. Ugovora o funkcionisanju Evropske unije, SL L 193, 1.7.2014., str. 1.

Vrsta korisnika	Marža kreditnog rizika za zajmove s rokom dospelja	Marža kreditnog rizika za zajmove s rokom dospelja 2-	Marža kreditnog rizika za zajmove s rokom dospelja 4-
	godinu dana	3 godine	6 godina
MSP-a	25 baznih bodova	50 baznih bodova	100 baznih bodova
Velika preduzeća	50 baznih bodova	100 baznih bodova	200 baznih bodova

- b. alternativno, države članice mogu, na osnovu gornje tablice, prijaviti programe u kojima dospelje, cijene i pokriće garancija mogu biti drugačiji (npr. manje pokriće garancija, pokriće usklađeno s dužim rokovima dospelja);
- c. garancija je odobrena najkasnije do 31. decembra 2020.;
- d. za zajmove s rokom dospelja poslije 31. decembra 2020., iznos glavnice ne prelazi:
- dvostruke godišnje rashode za plate korisnika (uključujući doprinose za socijalno osiguranje i trošak osoblja zaposlenog na lokaciji preduzeća, ali formalno na platnoj listi podugovarača) za 2019. ili za posljednju dostupnu godinu. U slučaju preduzeća osnovanih 1. januara 2019. ili nakon tog datuma, maksimalni iznos zajma ne smije biti veći od procijenjenih godišnjih rashoda za plate za prve dvije godine poslovanja ili
 - 25 % ukupnog prometa korisnika ostvarenog u 2019.; ili
 - uz odgovarajuće obrazloženje i na osnovu izjave korisnika o njegovim potrebama za likvidnošću²², iznos zajma može se povećati da pokrije potrebe za likvidnošću od trenutka dodjele u sljedećih 18 mjeseci za MSP-a i u sljedećih 12 mjeseci za velika preduzeća;
- e. za zajmove s dospeljem do 31. decembra 2020. iznos glavnice može biti veći od onog iz tačke 25. (d) uz odgovarajuće obrazloženje i pod uslovom da je zadržana proporcionalnost pomoći;
- f. trajanje garancije ograničeno je na najviše šest godina i državna garancije ne prelazi:
- 90 % glavnice zajma ako gubitke razmjerno i pod istim uslovima snosi kreditna institucija i država ili
 - 35 % glavnice zajma ako se gubici najprije pripisuju državi i tek poslije kreditnoj instituciji (tj. garancija za prvi gubitak) i
 - u oba navedena slučaja, ako se iznos zajma s vremenom smanjuje, na primjer zato što je počela otplata zajma, garantovani iznos mora se proporcionalno smanjivati;
- g. garancija se može odnositi na zajmove za ulaganja i zajmove za obrtni kapital;
- h. garancija se može dodijeliti preduzećima koji nisu bila u teškoćama (u smislu Uredbe o opštem skupnom izuzeću²³) 31. decembra 2019.; može se odobriti preduzećima koji nisu u teškoćama i/ili na dan 31. decembra 2019. nisu bila u teškoćama, ali su nakon toga bili izloženi teškoćama ili su dospjeli u teškoće zbog pandemije covid-19.
- 3.3. Pomoć u obliku subvencionisanih kamatnih stopa za zajmove**
25. Kako bi se osigurao pristup likvidnosti preduzećima koja su suočena s iznenadnim manjkom sredstava, subvencionisane kamatne stope za ograničeni period i iznos zajma mogu biti prikladno, nužno i ciljano rješenje u sadašnjim okolnostima. Za glavicu istog osnovnog zajma, pomoći odobrene u skladu s odjeljcima 3.2. i 3.3. ne mogu se zbrajati.
26. Komisija će državnu pomoć u obliku subvencija za zajmove javnog sektora smatrati spojivom s unutarnjim tržištem na osnovu člana 107. stav 3. tačke (b) UFEU-a ako su ispunjeni sljedeći uslovi:
- zajmovi se mogu odobravati sa sniženim kamatnim stopama koje su najmanje jednake osnovnoj stopi (jednogodišnji IBOR ili ekvivalentna vrijednost koju objavi Komisija²⁴) koja se primjenjivala 1. januara 2020. i uvećane za marže kreditnog rizika kako je utvrđeno u tabeli u nastavku:

Vrsta korisnika	Marža kreditnog rizika za zajmove s rokom dospelja godinu dana	Marža kreditnog rizika za zajmove s rokom dospelja 2-3 godine	Marža kreditnog rizika za zajmove s rokom dospelja 4-6 godina
MSP	25 baznih bodova ²⁵	50 baznih bodova ²⁶	100 baznih bodova
Velika preduzeća	50 baznih bodova	100 baznih bodova	200 baznih bodova

¹⁸ Proizvodi navedeni u Prilogu I. Uredbi br. 1379/2013 Evropskog parlamenta i Vijeća od 11. decembra 2013. o zajedničkom uređenju tržišta proizvodima ribarstva i akvakulture, izmjeni Uredbe Vijeća (EZ) br. 1184/2006 i (EZ) br. 1224/2009 i stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 104/2000, SL L 354, 28.12.2013., str. 1.

¹⁹ Svi proizvodi navedeni u Prilogu I. UFEU-u iz uzetak proizvoda iz sektora ribarstva i akvakulture, usp. prethodnu bilješku 18.

²⁰ Uredba Komisije (EU) br. 717/2014 od 27. juna 2014. o primjeni člana 107. i 108. Ugovora o funkcionisanju Evropske unije na de minimis pomoći u sektoru ribarstva i akvakulture, SL L 90, 28.6.2014., str. 45.

²¹ Upućivanje na definiciju „preduzeća u teškoćama” iz tačke 22. (c) i bilješki 15. i 30. tumači se kao upućivanje na definicije u članu 2. stavu 14. Uredbe (EU) br. 702/2014 i članu 3. stavku 5. Uredbe 1388/2014

²² Plan likvidnosti može uključivati i obrtni kapital i troškove ulaganja.

²³ Kako je definirano u članku 2. tački 18. Uredbe Komisije (EU) br. 651/2014 od 17. lipnja 2014. o ocjenjivanju određenih kategorija potpora spojivima s unutarnjim tržištem u primjeni članaka 107. i 108. Ugovora, SL L 187, 26.6.2014., str. 1.

²⁴ Osnovne stope izračunate u skladu s Komunikacijom Komisije o reviziji metode utvrđivanja referentnih kamatnih i diskontnih stopa (SL C 14, 19.1.2008., str. 6.) i objavljene na internet stranicama Glavne uprave za tržišnu konkurenciju, https://ec.europa.eu/competition/state_aid/legislation/reference_rates.html.

²⁵ Minimalna ukupna kamatna stopa (osnovna stopa uvećana za marže kreditnog rizika) trebala bi iznositi najmanje 10 baznih bodova godišnje.

²⁶ Minimalna ukupna kamatna stopa (osnovna stopa uvećana za marže kreditnog rizika) trebala bi iznositi najmanje 10 baznih bodova godišnje.

- b. alternativno, države članice mogu, na osnovu gornje tablice, prijaviti programe u kojima dospijeće, cijene i pokriće garancija mogu biti drugačiji (npr. manje pokriće garancija, pokriće usklađeno s dužim rokovima dospijeća);
- c. ugovori o zajmu potpisani su najkasnije do 31. decembra 2020. i ograničeni na maksimalno šest godina;
- d. za zajmove s rokom dospijeća nakon 31. decembra 2020., iznos glavnice ne prelazi:
 - i. dvostruke godišnje rashode za plate korisnika (uključujući doprinose za socijalno osiguranje i trošak osoblja zaposlenog na lokaciji preduzeća, ali formalno na platnoj listi podugovarača) za 2019. ili za poslednju dostupnu godinu. U slučaju preduzeća osnovanih 1. januara 2019. ili nakon tog datuma, maksimalni iznos zajma ne smije biti veći od procijenjenih godišnjih rashoda za plate za prve dvije godine poslovanja ili
 - ii. 25 % ukupnog prometa korisnika ostvarenog u 2019.; ili
 - iii. uz odgovarajuće obrazloženje i na osnovu izjave korisnika o njegovim potrebama za likvidnošću²⁷, iznos zajma može se povećati da pokrije potrebe za likvidnošću od trenutka dodjele u sljedećih 18 mjeseci za MSP-ove i u sljedećih 12 mjeseci za velika preduzeća;
- e. za zajmove s dospjećem do 31. decembra 2020. iznos glavnice može biti veći od onog iz tačke 27. (d) uz odgovarajuće obrazloženje i pod uslovom da je zadržana proporcionalnost pomoći;
- f. zajam se može odobriti za ulaganja i za obrtni kapital;
- g. zajam se može dodijeliti preduzećima koja nisu bila u teškoćama (u smislu Uredbe o opštem skupnom izuzeću²⁸) 31. decembra 2019.; može se odobriti preduzećima koja nisu u teškoćama i/ili na dan 31. decembra 2019. nisu bili u teškoćama, ali su nakon toga bili izloženi teškoćama ili su dospjeli u teškoće zbog pandemije covid-19.

3.4. Pomoć u obliku garancija i zajmova preko kreditnih institucija ili drugih finansijskih posrednika

- 27. Pomoć u obliku državnih garancija i sniženih kamatnih stopa u skladu s odjeljkom 3.2. i odjeljkom 3.3. ove Komunikacije mogu se odobriti preduzećima koja su suočena s iznenadnim manjkom likvidnosti, direktno ili preko kreditnih i drugih finansijskih institucija kao finansijskih posrednika. U posljednjem slučaju moraju biti ispunjeni uslovi navedeni u nastavku.
- 28. Iako je takva pomoć direktno usmjerena na preduzeća koja su suočena s iznenadnim manjkom likvidnosti, a ne na kreditne ili druge finansijske institucije, ona i posljednjima može donijeti indirektnu prednost. Međutim, cilj takve indirektno pomoći nije očuvanje ili obnova održivosti, likvidnosti ili solventnosti kreditnih institucija. Komisija stoga smatra da takvu pomoć ne bi trebalo smatrati vanrednom javnom finansijskom pomoći u skladu s članom 2. stav 1. definicijom br. 28. Direktive o oporavku i sanaciji banaka i članom 3. stavom 1. definicijom br. 29. Uredbe o jedinstvenom sanacijskom mehanizmu i da je ne bi trebalo ocjenjivati u skladu s pravilima o državnim pomoćima koja se primjenjuju na bankarski sektor²⁹.
- 29. U svakom slučaju, primjereno je uvesti određene zaštitne mjere za moguće indirektno pomoći kreditnim institucijama ili drugim finansijskim institucijama kako bi se ograničilo neopravdano narušavanje tržišne konkurencije.
- 30. Kreditne ili druge finansijske institucije trebalo bi u najvećoj mogućoj mjeri prenijeti pogodnosti državnih garancija ili subvencionisanih kamatnih stopa za zajmove na krajnje korisnike. Finansijski posrednik mora moći dokazati da primjenjuje mehanizam kojim se u najvećoj mogućoj mjeri osigurava prijenos pogodnosti na krajnje korisnike u obliku većeg volumena finansiranja, rizičnijih portfelja, nižih zahtjeva za instrumente osiguranja, nižih premija za garancije ili nižih kamatnih stopa. Ako postoji zakonska obaveza produženja roka dospijeća postojećih zajmova MSP-a, naknada za garanciju ne smije se obračunavati.

3.5. Kratkoročno osiguranje izvoznih kredita

- 31. U Komunikaciji Komisije o kratkoročnom osiguranju izvoznih kredita³⁰ utvrđeno je da tržišni rizici ne mogu biti pokriveni osiguranjem izvoznih kredita uz pomoć država članica³¹. Zbog sadašnje pandemije nije isključeno da će u nekim zemljama pokriće za tržišne rizike biti privremeno nedostupno³².
- 32. U tom kontekstu, države članice mogu nedostatak tržišta poduprijeti sa dovoljno dokaza o nedostupnosti pokrića rizika na tržištu privatnih osiguranja. Primjena izuzeća koje se odnosi na netržišne rizike predviđene u stavu 18. tački (d) Komunikacije Komisije o kratkoročnom osiguranju izvoznih kredita u svakom će se slučaju smatrati opravdanom ako:
 - a. veliki dobro poznati međunarodni osiguravači izvoznih kredita iz privatnog sektora i nacionalni osiguravači kredita dostave dokaze nedostupnosti takvog pokrića ili
 - b. barem četiri etablirana izvoznika u državi članici dostave dokaze odbijanja pokrića od osiguravača za specifične operacije.

²⁷ Potrebe za likvidnošću mogu uključivati i obrtni kapital i troškove ulaganja.

²⁸ Kako je definisano u članu 2. tački 18. Uredbe Komisije (EU) br. 651/2014 od 17. juna 2014. o ocjenjivanju određenih kategorija pomoći spojivima s unutrašnjim tržištem u primjeni člana 107. i 108. Ugovora, SL L 187, 26.6.2014., str. 1.

²⁹ Vidjeti tačku 6. ovog Privremenog okvira.

³⁰ SL C 392, 19.12.2012., str. 1.–7.

³¹ Tržišni rizici su komercijalni i politički rizici za dužnike iz javnog sektora i nejavnog sektora koji posluju u zemljama navedenima na popisu u Prilogu Komunikaciji Komisije o kratkoročnom osiguranju izvoznih kredita, s maksimalnim periodom rizika kraćim od dvije godine.

³² U odjeljku 4.2. Komunikacije Komisije o kratkoročnom osiguranju izvoznih kredita opisana su izuzeća od definicije tržišnih rizika za privremeno netržišne rizike, dok su u odjeljku 4.3. utvrđeni ulovi za odobravanje pokrića za privremeno netržišne rizike. U odjeljku 5. utvrđeni su proceduralni zahtjevi, osobito kada je nužna prijava, kao i nivo potrebnih dokaza.

4. PRAĆENJE I IZVJEŠTAVANJE

34. Države članice dužne su objaviti relevantne informacije³³ o svakoj pojedinačnoj pomoći odobrenoj u skladu s ovom Komunikacijom na internet stranicama o državnim pomoćima u roku od 12 mjeseci od trenutka dodjele.
35. Države članice dužne su Komisiji dostavljaju godišnje izvještaje³⁴.
36. Države članice dužne su do 31. decembra 2020. Komisiji dostavljati popis mjera uvedenih na osnovu programa odobrenih na osnovu ove Komunikacije.
37. Države članice moraju osigurati vođenje detaljne evidencije o dodjeli pomoći predviđenih ovom Komunikacijom. Takve se evidencije, koje moraju sadržavati sve informacije potrebne kako bi se utvrdilo da su ispunjeni potrebni uslovi, moraju čuvati 10 godina nakon dodjele pomoći i na zahtjev dostaviti Komisiji.
38. Komisija može zatražiti dodatne informacije o dodijeljenim pomoćima kako bi provjerila jesu li se poštovali uslovi utvrđeni u odluci Komisije kojom je odobrila pomoć.

5. ZAVRŠNE ODREDBE

39. Komisija ovu Komunikaciju primjenjuje od 19. marta 2020. imajući u vidu ekonomske posljedice covida-19, zbog kojih je bilo nužno djelovati bez odlaganja. Aktuelne vanredne okolnosti opravdani su razlog za ovu Komunikaciju, koja se neće primjenjivati nakon 31. decembra 2020. Komisija je može preispitati prije tog datuma uzimajući u obzir važna razmatranja o politici tržišne konkurencije ili ekonomiji. Pokaže li se potrebnim, Komisija može dodatno objasniti svoj pristup određenim pitanjima.
40. Komisija će odredbe ove Komunikacije primjenjivati na sve relevantne prijavljene mjere počevši od 19. marta 2020., čak i ako su joj mjere prijavljene prije tog datuma.
41. U skladu s Obaviještenjem Komisije o utvrđivanju pravila koja se primjenjuju na ocjenu nezakonite državne pomoći³⁵ Komisija na neprijavljene pomoći primjenjuje sljedeće odredbe:
 - a. ovu Komunikaciju, ako je pomoć dodijeljena nakon 1. februara 2020.;
 - b. pravila koja su bili primjenjiva u trenutku dodjele pomoći, u svim drugim slučajevima.
42. Komisija u bliskoj saradnji s dotičnim državama članicama osigurava brzo donošenje odluka nakon jasnog i potpunog prijavljivanja mjera obuhvaćenih ovom Komunikacijom. Države članice trebale bi obavijestiti Komisiju o svojim namjerama i što je moguće prije i detaljnije prijaviti planove uvođenja takvih mjera. Komisija će državama članicama pružiti smjernice i pomoć u tom procesu.“.